

O scurtă istorie a Debian

1999-2020 Debian Documentation Team debian-doc@lists.debian.org 2023 Debian Publicity Team debian-publicity@lists.debian.org
Debian Publicity Team Acest document poate fi redistribuit sau modificat în mod liber în orice formă, cu condiția ca modificările dvs. să fie clar documentate.

Acest document poate fi redistribuit gratuit sau contra cost și poate fi modificat (inclusiv conversia de la un tip de suport sau format de fișier la altul sau traducerea de la o limbă vorbită la alta), cu condiția ca toate modificările față de original să fie clar marcate ca atare.

Contribuții semnificative la acest document au fost făcute de către

- Javier Fernández-Sanguino jfs@debian.org
- Bdale Garbee bdale@debian.org
- Hartmut Koptein koptein@debian.org
- Nils Lohner lohner@debian.org
- Will Lowe lowe@debian.org
- Bill Mitchell Bill.Mitchell@pobox.com
- Ian Murdock
- Martin Schulze joey@debian.org
- Craig Small csmall@debian.org

Traducerea:

- Remus-Gabriel Chelu remusgabriel.chelu@disroot.org, aprilie 2025

COLLABORATORS

	<i>TITLE :</i> O scurtă istorie a Debian	<i>REFERENCE :</i> 978-0-123456-47-2	
<i>ACTION</i>	<i>NAME</i>	<i>DATE</i>	<i>SIGNATURE</i>
WRITTEN BY		17 mai 2025	

REVISION HISTORY

<i>NUMBER</i>	<i>DATE</i>	<i>DESCRIPTION</i>	<i>NAME</i>

Cuprins

1	Introducere -- Ce este proiectul Debian?	1
1.1	Începutul	1
1.2	Cum se pronunță Debian?	1
2	Conducerea proiectului	2
3	Versiunile Debian	3
4	Istoria detaliată	7
4.1	Versiunile 0.x	7
4.2	Primul sistem de împachetare Debian	8
4.3	Versiunile 1.x	8
4.4	Versiunile 2.x	9
4.5	Versiunile 3.x	9
4.6	Versiunile 4.x	11
4.7	Versiunile 5.x	11
4.8	Versiunile 6.x	11
4.9	Versiunile 7.x	12
4.10	Versiunile 8.x	13
4.11	Versiunile 9.x	14
4.12	Versiunile 10.x	15
4.13	Versiunile 11.x	16
5	Câteva evenimente importante	18
5.1	Octombrie 2000: implementarea grupurilor de pachete	18
5.2	Noiembrie 2002: serverul Debian ars de foc	18
5.3	Noiembrie 2003: mai multe servere Debian piratate	18

6	Să ne amintim de oamenii pe care i-am pierdut	19
6.1	Iulie 2000: moare Joel Klecker	19
6.2	Martie 2001: moare Christopher Rutter	19
6.3	Martie 2001: moare Fabrizio Polacco	19
6.4	Iulie 2002: moare Martin Butterweck	19
6.5	Mai 2004: mor Manuel Estrada Sainz și Andrés García Solier	20
6.6	Iulie 2005: moare Jens Schmalzing	20
6.7	Decembrie 2008: moare Thiemo Seufer	20
6.8	Iulie 2009: moare Steve Greenland	20
6.9	August 2010: moare Frans Pop	20
6.10	Aprilie 2011: moare Adrian von Bidder	20
6.11	Mai 2013: moare Ray Dassen	21
6.12	Iunie 2013: moare Paul Cupis	21
6.13	Iulie 2014: moare Peter Miller	21
6.14	Februarie 2015: moare Clytie Siddall	21
6.15	Decembrie 2015: moare Ian Murdock	21
6.16	Septembrie 2016: moare Kristoffer H. Rose	22
6.17	Septembrie 2018: moare Innocent de Marchi	22
6.18	Martie 2019: moare Lucy Wayland	22
6.19	Iunie 2020: moare Robert Lemmen	22
6.20	Iunie 2020: moare Karl Ramm	22
6.21	Ianuarie 2021: moare Adam Conrad	22
6.22	Aprilie 2021: moare Rogério Theodoro de Brito	22
6.23	Septembrie 2023: moare Abraham Raji	23
6.24	Decembrie 2023: moare Gunnar Hjalmarsson	23
6.25	Iulie 2024: moare Peter De Schrijver	23
6.26	November 2024: Jérémy Bobbio died	23
6.27	Ianuarie 2025: moare Steve Langasek	23
7	Ce urmează?	24
A	Manifestul Debian	25
A.1	Ce este Debian Linux?	25
A.2	De ce a fost conceput Debian?	25
A.3	Cum va încerca Debian să pună capăt acestor probleme?	26

Rezumat

Acest document descrie istoria și obiectivele proiectului Debian.

Capitolul 1

Introducere -- Ce este proiectul Debian?

[Proiectul Debian](#) este un grup mondial de voluntari care încearcă să producă o distribuție de sistem de operare care este compusă în întregime din software liber. Principalul produs al proiectului până în prezent este distribuția software Debian GNU/Linux, care include nucleul sistemului de operare Linux și mii de aplicații preîmpachetate. Într-o măsură mai mică sau mai mare, sunt acceptate diferite tipuri de procesoare, inclusiv x86 de 32 și 64 de biți, ARM, MIPS, PowerPC și IBM S/390.

Debian a motivat formarea a [Software in the Public Interest, Inc.](#), o organizație non-profit din New York. SPI a fost fondată pentru a ajuta Debian și alte organizații similare să dezvolte și să distribuie hardware (echipamente, dispozitive și componente) și software deschis. Printre altele, SPI oferă un mecanism prin care Proiectul Debian poate accepta contribuții care sunt deductibile fiscal în Statele unite ale Americii.

Pentru mai multe informații despre software-ul liber, consultați [Contractul social Debian](#) și Liniile directoare Debian privind software-ul liber asociate, sau pagina din Debian: [Ce înseamnă liber?](#)

1.1 Începutul

Proiectul Debian a fost fondat oficial de Ian Murdock pe [16 august 1993](#); (există și o [copie scanată](#) a aceluia anunț). La acea vreme, întregul concept de „distribuție” Linux era nou. Ian intenționa ca Debian să fie o distribuție care să fie făcută în mod deschis, în spiritul Linux și GNU (citiți manifestul său furnizat ca anexă la acest document pentru mai multe detalii). Crearea Debian a fost sponsorizată de proiectul GNU al FSF timp de un an (noiembrie 1994 - noiembrie 1995).

Debian a fost conceput pentru a fi asamblat cu grijă și conștiinciozitate, și pentru a fi întreținut și susținut cu aceeași grijă. A început ca un grup mic și strâns unit de hackeri de software liber, și a crescut treptat pentru a deveni o comunitate mare și bine organizată de dezvoltatori și utilizatori.

La începuturile sale, Debian a fost singura distribuție deschisă pentru ca fiecare dezvoltator și utilizator să contribuie cu munca sa. Acesta rămâne cel mai important distribuitor de Linux care nu este o entitate comercială. Este singurul proiect mare cu o constituție, un contract social și documente de politică pentru organizarea proiectului. Debian este, de asemenea, singura distribuție care este „micro-împachetată”, folosind informații detaliate privind dependența de relațiile dintre pachete pentru a asigura consecvența sistemului în timpul actualizărilor.

Pentru a atinge și menține standarde înalte de calitate, Debian a adoptat un set extins de politici și proceduri pentru împachetarea și livrarea de software. Aceste standarde sunt susținute de instrumente, automatizări și documentație care implementează toate elementele cheie ale Debian într-un mod deschis și vizibil.

1.2 Cum se pronunță Debian?

Pronunția oficială a Debian este „deb i en”. Numele provine de la numele creatorului Debian, Ian Murdock, și al soției sale, Debra.

Capitolul 2

Conducerea proiectului

Debian a avut mai mulți lideri de la începuturile sale în 1993.

Ian Murdock a fondat Debian în august 1993 și l-a condus până în martie 1996.

Bruce Perens a condus Debian din aprilie 1996 până în decembrie 1997.

Ian Jackson a condus Debian din ianuarie 1998 până în decembrie 1998.

Wichert Akkerman a condus Debian din ianuarie 1999 până în martie 2001.

Ben Collins a condus Debian din aprilie 2001 până în aprilie 2002.

Bdale Garbee a condus Debian din aprilie 2002 până în aprilie 2003.

Martin Michlmayr a condus Debian din martie 2003 până în martie 2005.

Branden Robinson a condus Debian din aprilie 2005 până în aprilie 2006.

Anthony Towns a condus Debian din aprilie 2006 până în aprilie 2007.

Sam Hocevar a condus Debian din aprilie 2007 până în aprilie 2008.

Steve McIntyre a condus Debian din aprilie 2008 până în aprilie 2010.

Stefano Zacchiroli a condus Debian din aprilie 2010 până în aprilie 2013.

Lucas Nussbaum a condus Debian din aprilie 2013 până în aprilie 2015.

Neil McGovern a condus Debian din aprilie 2015 până în aprilie 2016.

Mehdi Dogguy a condus Debian din aprilie 2016 până în aprilie 2017.

Chris Lamb a condus Debian din aprilie 2017 până în aprilie 2019.

Sam Hartman a condus Debian din aprilie 2019 până în aprilie 2020.

Jonathan Carter a condus Debian din aprilie 2020 până în aprilie 2024.

Andreas Tille a fost ales în aprilie 2024 și este liderul nostru actual.

Capitolul 3

Versiunile Debian

Debian 0.01 până la 0.90 (august-decembrie 1993)

Debian 0.91 (ianuarie 1994): această versiune avea un sistem simplu de pachete care putea instala și dezinstala pachete. Proiectul crescuse la câteva zeci de persoane în acest moment.

Debian 0.93R5 (martie 1995): responsabilitatea pentru fiecare pachet a fost clar atribuită unui dezvoltator în acest moment, iar gestionarul de pachete (**dpkg**) a fost utilizat pentru a instala pachete după instalarea unui sistem de bază.

Debian 0.93R6 (noiembrie 1995): apare **dselect**. Aceasta a fost ultima versiune Debian care a folosit formatul binar a.out; au existat aproximativ 60 de dezvoltatori. Primul server master.debian.org a fost construit de Bdale Garbee și găzduit de HP în paralel cu lansarea 0.93R6. Implementarea unui server master(principal) explicit pe care dezvoltatorii Debian construiau fiecare versiune a dus direct la formarea rețelei de oglinzi Debian și indirect la dezvoltarea multora dintre politicile și procedurile folosite astăzi pentru gestionarea proiectului.

Debian 1.0 nu a fost lansat niciodată: InfoMagic, un furnizor de CD-uri, a livrat din greșeală o versiune de dezvoltare a Debian și a intitulat-o 1.0. Pe 11 decembrie 1995, Debian și InfoMagic au anunțat împreună că această versiune a fost înșelătoare. Bruce Perens explică faptul că datele plasate pe „InfoMagic Linux Developer’s Resource 5-CD Set November 1995” ca „Debian 1.0” nu reprezintă versiunea Debian 1.0, ci o versiune de dezvoltare timpurie care este doar parțial în format ELF, care probabil nu va porni sau funcționa corect și care nu reprezintă calitatea unui sistem Debian lansat. Pentru a preveni confuzia între versiunea CD prematură și versiunea Debian reală, Proiectul Debian și-a redenumit următoarea versiune în „Debian 1.1”. Versiunea prematură Debian 1.0 de pe CD este depreciată și nu trebuie utilizată.

Găzduirea master.debian.org a trecut de la HP la i-Connect.Net pe la sfârșitul anului 1995. Michael Neuffer și Shimon Shapiro, fondatorii i-Connect.Net, au găzduit serverul principal pe propriul hardware pentru puțin mai mult de un an. În acest timp, ei au oferit multe servicii pentru Debian, inclusiv rularea a ceea ce era în esență procesul „nou responsabil”(New Maintainer) de la acea vreme, și au ajutat semnificativ la creșterea rețelei de oglinzi Debian.

Debian 1.1 *Buzz* (17 iunie 1996): aceasta a fost prima versiune Debian cu un nume în cod. Acesta a fost preluat, ca toate celelalte până acum, de la un personaj din unul dintre filmele *Toy Story*... în acest caz, Buzz Lightyear. În acest moment, Bruce Perens preluase conducerea proiectului de la Ian Murdock, iar Bruce lucra la Pixar, compania care a produs filmele. Această versiune era complet ELF, folosea nucleul Linux 2.0 și conținea 474 de pachete.

Debian 1.2 *Rex* (12 decembrie 1996): numită după dinozaurul de plastic din filmele *Toy Story*. Această versiune a constat din 848 de pachete întreținute de 120 de dezvoltatori

Debian 1.3 *Bo* (5 iunie 1997): Numit după Bo Peep, păstorița. Această versiune a constat din 974 de pachete întreținute de 200 de dezvoltatori.

Debian 2.0 *Hamm* (24 iulie 1998): numită după purcelușul-puşculiță din filmele *Toy Story*. Aceasta a fost prima versiune multi-arhitectură a Debian, adăugând suport pentru arhitecturile din seria Motorola 68000. Cu Ian Jackson ca lider de proiect, această versiune a făcut tranziția la libc6, și a constat din peste 1500 de pachete întreținute de peste 400 de dezvoltatori.

Debian 2.1 *Slink* (9 martie 1999): numită după câinele-furtun din film. Au fost adăugate încă două arhitecturi, [Alpha](#) și [SPARC](#). Cu Wichert Akkerman ca lider de proiect, această versiune a constat în aproximativ 2250 de pachete și a necesitat 2 CD-uri în setul oficial dedicat. Principala inovație tehnică a fost introducerea apt, o nouă interfață de gestionare a pachetelor. Emulată pe

scară largă, apt a abordat problemele rezultate din creșterea continuă a Debian și a stabilit o nouă paradigmă pentru achiziționarea și instalarea pachetelor pe sistemele de operare Open Source.

Debian 2.2 *Potato* (15 august 2000): numită după „Mr Potato Head” din filmele *Toy Story*. Această versiune a adăugat suport pentru arhitecturile [PowerPC](#) și [ARM](#). Cu Wichert încă servind ca lider de proiect, această versiune a constat în mai mult de 3900 de pachete binare derivate din peste 2600 de pachete sursă menținute de mai mult de 450 de dezvoltatori Debian.

Debian 3.0 *Woody* (19 iulie 2002): numită după personajul principal al filmelor *Toy Story*: „Woody” cowboy-ul. În această versiune au fost adăugate și mai multe arhitecturi: [IA-64](#), [HP PA-RISC](#), [MIPS \(big endian\)](#), [MIPS \(little endian\)](#) și [S/390](#). Aceasta este, de asemenea, prima versiune care include software criptografic datorită faptului că restricțiile pentru export sunt *atenuate* în SUA și, de asemenea, prima care include KDE, acum că problemele de licență cu Qt au fost rezolvate. Cu Bdale Garbee numit recent lider de proiect și peste 900 de dezvoltatori Debian, această versiune conținea aproximativ 8 500 de pachete binare și 7 CD-uri binare în setul oficial.

Debian 3.1 *Sarge* (6 iunie 2005): numită după sergentul din „Green Plastic Army Men”. Nu au fost adăugate arhitecturi noi la această versiune, deși un port AMD64 neoficial a fost publicat în același timp și distribuit prin intermediul noului sit de găzduire a proiectului Alioth. Această versiune prezintă un nou program de instalare: *debian-installer*, o bucată modulară de software care prezintă detectarea automată a hardware-ului, caracteristici de instalare nesupravegheată și a fost lansată complet tradusă în peste treizeci de limbi. De asemenea, a fost prima versiune care a inclus o suită de birotică completă: OpenOffice.org. Branden Robinson tocmai fusese numit lider de proiect. Această versiune a fost realizată de mai mult de nouă sute de dezvoltatori Debian și conținea aproximativ 15.400 de pachete binare și 14 CD-uri binare în setul oficial.

Debian 4.0 *Etch* (8 aprilie 2007): numită după jucăria schiță din film. O arhitectură a fost adăugată în această versiune: [AMD64](#), iar suportul oficial pentru [m68k](#) a fost abandonat. Această versiune a continuat să utilizeze *debian-installer*, dar oferind în această versiune un program de instalare grafic, verificarea criptografică a pachetelor descărcate, o partiționare mai flexibilă (cu suport pentru partiții criptate), o configurare simplificată a poștei electronice, o selecție mai flexibilă a mediului grafic de birou, o localizare simplificată dar îmbunătățită și noi moduri, inclusiv un mod *rescue* (*recuperare*). Instalările noi numai trebuiau să repornească mașina în cursul procesul de instalare, deoarece cele două faze anterioare de instalare erau acum integrate. Acest nou program de instalare a oferit suport pentru scripturile care utilizează caractere compuse și limbi complexe în versiunea sa grafică, crescând numărul de traduceri disponibile la peste cincizeci. Sam Hocevar a fost numit lider de proiect în aceeași zi, iar proiectul a inclus mai mult de o mie treizeci de dezvoltatori Debian. Lansarea conținea aproximativ 18.000 de pachete binare pe 20 de CD-uri binare (3 DVD-uri) în setul oficial. De asemenea, au fost disponibile două CD-uri binare pentru instalarea sistemului cu medii grafice de birou alternative, diferite de cel implicit.

Debian 5.0 *Lenny* (februarie 2009): numită după binoclul din filmele *Toy Story*. O arhitectură a fost adăugată în această versiune: [ARM EABI](#) (sau *armel*), oferind suport pentru noile procesoare ARM și deprecind vechea adaptare ARM (*arm*). Adaptarea pentru arhitectura [m68k](#) nu a fost inclusă în această versiune, deși era totuși furnizată în distribuția *unstable* (*instabilă*). Această versiune nu a inclus adaptarea pentru arhitectura [FreeBSD](#), deși s-a lucrat mult la această adaptare pentru a o include, acesta nu îndeplinea încă cerințele [de includere](#) pentru această versiune.

Suportul pentru dispozitive mici în această versiune a fost sporit prin adăugarea suportului pentru platforma Orion de la Marvell, care a fost utilizată în multe dispozitive de stocare și a oferit suport pentru mai multe Netbook-uri. Au fost adăugate câteva instrumente noi de construcție care au permis pachetelor Debian să fie construite și micșorate pentru sistemele ARM încorporate. De asemenea, au fost acum acceptate netbook-uri de la diferiți producători, iar distribuția a oferit software mai potrivit pentru calculatoarele cu performanțe relativ scăzute.

A fost, de asemenea, prima versiune care a oferit versiuni gratuite ale tehnologiei Java de la Sun, făcând posibilă furnizarea de aplicații Java în secțiunea *main*.

Debian 6.0 *Squeeze* (februarie 2011): numită după extraterestrii verzi cu trei ochi.

Lansarea a fost înghețată pe 6 august 2010, când mulți dintre dezvoltatorii Debian s-au adunat la cea de-a 10-a DebConf din orașul New York.

În timp ce două arhitecturi (alpha și hppa) au fost abandonate, două arhitecturi ale noilor [adaptări FreeBSD](#) (kfreebsd-i386 și kfreebsd-amd64) au fost puse la dispoziție ca *previzualizare tehnologică*, inclusiv nucleul și instrumentele pentru utilizatori, precum și software-ul comun pentru servere (deși nu există încă caracteristici de mediu grafic de birou avansate). Aceasta a fost prima dată când o distribuție Linux a fost extinsă pentru a permite și utilizarea unui nucleu non-Linux.

Noua versiune a introdus o secvență de pornire bazată pe dependențe, care a permis procesarea în paralel a scripturilor de pornire, accelerând pornirea sistemului.

Debian 6 a fost prima versiune care a beneficiat de asistență pe termen lung („Long Term Support”: LTS), un proiect pentru a extinde durata de viață a tuturor versiunilor stabile Debian la (cel puțin) 5 ani. Debian LTS nu a fost gestionat de echipa de

securitate Debian, ci de un grup separat de voluntari și companii interesate să îl facă un succes. Debian 6 a fost susținut până la sfârșitul lunii februarie 2016 și limitat la arhitecturile i386 și amd64.

Debian 7.0 *Wheezy* (mai 2013): numită după pinguinul de jucărie din cauciuc cu un papion roșu.

Lansarea a fost înghețată pe 30 iunie 2012, foarte aproape de întâlnirea dezvoltatorilor Debian la cea de-a 12-a DebConf de la Managua, Nicaragua.

În această versiune a fost inclusă o singură arhitectură (armhf) și a fost introdus suportul multi-arhitectură, care a permis utilizatorilor să instaleze pachete din mai multe arhitecturi pe aceeași mașină. Îmbunătățirile aduse procesului de instalare au permis, pentru prima dată, persoanelor cu deficiențe de vedere să instaleze sistemul utilizând software-ul vocal.

Aceasta a fost, de asemenea, prima versiune care a acceptat instalarea și pornirea în dispozitive care utilizează firmware UEFI.

Debian 7 a avut asistență pe termen lung („Long Term Support”: LTS) pentru arhitecturile i386, amd64, armel și armhf până la sfârșitul lunii mai 2018.

Debian 8 *Jessie* (aprilie 2015): numită după păpușa „cowboy” care a apărut prima dată în *Toy Story 2*.

Această versiune a introdus pentru prima dată sistemul de inițiere systemd ca implicit. Au fost introduse două arhitecturi noi: arm64 și ppc64el și au fost eliminate trei arhitecturi: s390 (înlocuită cu s390x), ia64 și sparc. Arhitectura Sparc a fost prezentă în Debian timp de 16 ani, dar nu a beneficiat de sprijinul dezvoltatorilor pentru a putea fi menținută în distribuție.

Versiunea a inclus multe îmbunătățiri de securitate, cum ar fi un nou nucleu care a anulat un întreg set de vulnerabilități de securitate (atacuri symlink), o nouă modalitate de a detecta pachetele care se aflau sub suport de securitate, mai multe pachete construite cu opțiuni de compilare securizate și un nou mecanism (needrestart) pentru a detecta subsistemele care trebuiau repornite pentru a propaga actualizările de securitate după o actualizare.

Debian 8 a beneficiat de asistență pe termen lung (LTS) pentru arhitecturile i386, amd64, armel și armhf până la sfârșitul lunii iunie 2020.

Debian 9 *Stretch* (iunie 2017): numită după caracatița de cauciuc de jucărie cu ventuze pe cele opt brațe lungi care a apărut în *Toy Story 3*.

Această versiune a fost înghețată pe 7 februarie 2017.

Debian 9 a fost dedicată fondatorului proiectului, Ian Murdock, care a decedat pe 28 decembrie 2015.

Suportul pentru arhitectura powerpc a fost eliminat în această versiune, în timp ce arhitectura mips64el a fost introdusă. Această versiune a introdus pachete de depanare cu un nou depozit în arhivă, pachetele din acest depozit au furnizat automat simboluri de depanare pentru pachete. Firefox și Thunderbird au revenit în Debian, înlocuind versiunile lor fără-marcă Iceweasel și Icedove, care erau prezente în arhivă de mai bine de 10 ani. Mulțumită proiectului „Construcții reproductibile”(Reproducible Builds), peste 90% din pachetele sursă incluse în Debian 9 au fost capabile să construiască bit cu bit pachete binare identice.

Debian 9 a beneficiat de asistență pe termen lung (LTS) pentru arhitecturile i386, amd64, armel și armhf până la sfârșitul lunii iunie 2022.

Debian 10 *Buster* (iulie 2019): numită după câinele de companie al lui Andy, primit ca cadou de Crăciun în finalul filmului *Toy Story*.

Cu această versiune, Debian a inclus pentru prima dată un cadru obligatoriu de control al accesului activat implicit (AppArmor). De asemenea, a fost prima versiune Debian livrată cu programe bazate pe Rust precum Firefox, ripgrep, fd, exa, etc. și un număr semnificativ de biblioteci bazate pe Rust (peste 450). În Debian 10, GNOME utilizează în mod implicit serverul de afișare Wayland în loc de Xorg, oferind un design mai simplu și mai modern și avantaje pentru securitate. Suportul UEFI („Unified Extensible Firmware Interface”) introdus pentru prima dată în Debian 7 a continuat să fie mult îmbunătățit în Debian 10, fiind inclus pentru arhitecturile amd64, i386 și arm64 și funcționând „din fabrică” pe majoritatea mașinilor cu Secure Boot.

Debian 10 a beneficiat de asistență pe termen lung (LTS) pentru arhitecturile i386, amd64, armel și armhf până la sfârșitul lunii iunie 2024.

Debian 11 *Bullseye* (14 august 2021): numită după calul de jucărie din lemn al lui Woody care a apărut în *Toy Story 2*.

Această versiune conține peste 11.294 de pachete noi pentru un număr total de 59.551 de pachete, împreună cu o reducere semnificativă de peste 9.519 de pachete care au fost marcate ca „obsolete” și eliminate. 42.821 de pachete au fost actualizate, iar 5.434 de pachete au rămas neschimbate.

Debian 11 a permis imprimarea și scanarea fără controlor, fără a fi nevoie de controlori specifici furnizorilor (adesea neliberi), și a livrat un nucleu Linux cu suport pentru sistemul de fișiere exFAT. S-a renunțat la suportul pentru arhitectura mips, menținându-se

suportul pentru arhitecturile mipsel (little-endian) pentru echipamente pe 32 de biți și arhitectura mips64el pentru echipamente little-endian pe 64 de biți.

Echipa Debian Med a luat parte la lupta împotriva COVID-19 prin împachetarea de software pentru cercetarea virusului la nivel de secvență și pentru combaterea pandemiei cu ajutorul instrumentelor utilizate în epidemiologie; această activitate a continuat concentrându-se pe instrumentele de învățare automată pentru ambele domenii.

Debian 12 *Bookworm* (10 iunie 2023): numită după un vierme de jucărie verde cu o lanternă încorporată care a apărut în Toy Story 3.

Această versiune conține peste 11.089 de pachete noi pentru un număr total de 64.419 de pachete, în timp ce peste 6.296 de pachete au fost eliminate ca fiind „obsolete”. 43.254 de pachete au fost actualizate în această versiune. Utilizarea totală a discului pentru *bookworm* este de 365.016.420 kB (365 GB), și este alcătuită din 1.341.564.204 linii de cod.

În urma [Rezoluției Generale din 2022](#) despre firmware-ul non-free, Contractul Social Debian a fost ajustat și o nouă zonă de arhivă numită *non-free-firmware* a fost introdusă, făcând posibilă separarea firmware-ului neliber de celelalte pachete nelibere. Majoritatea pachetelor de firmware neliber au fost mutate de la *non-free* la *non-free-firmware*. Această separare face posibilă construirea unei varietăți de imagini oficiale de instalare. Și face ca instalarea Debian pe echipamentele populare folosind programul oficial de instalare Debian să fie mult mai ușoară.

Un total de nouă arhitecturi sunt acceptate oficial pentru *bookworm*.

Echipa Debian Cloud publică *bookworm* pentru trei servicii populare de „informatică în nori”.

Între versiuni, în [Bug#978636](#) (februarie 2021), Comitetul tehnic a hotărât că Debian *bookworm* va oferi suport doar pentru aranjamentul sistemului de fișiere rădăcină *merged-usr1*, eliminând suportul pentru aspectul *non-merged-usr*. Pentru sistemele instalate ca *buster* sau *bullseye* nu vor exista modificări ale sistemului de fișiere; cu toate acestea, sistemele care utilizează aspectul mai vechi vor fi convertite în timpul actualizării.

Mulțumită muncii combinate a echipei de securitate Debian (Debian Security) și a echipei de asistență pe termen lung a Debian (LTS) *bookworm* va fi susținut pe patru arhitecturi până în iunie 2028 (5 ani de la lansare).

Debian 13 *Trixie* (din august 2024 este distribuția *testing*): *Trixie* este un Triceratops albastru de jucărie care a apărut în Toy Story 3.

---

¹*usr-merge* (sau *merged-us**fuzionare cu */usr*) sau */usr-move*(mutare la */usr*) este o dispunere a sistemului de fișiere în care directoarele tradiționale *unix/bin*, */sbin*, */lib* și */lib64* sunt înlocuite cu legături simbolice către omologii lor din */usr*. Astfel, de exemplu, */bin* este înlocuit de o legătură simbolică către */usr/bin*. În 2012, *usr-merge* a fost implementat de Fedora Linux, precum și de Ubuntu Linux. Consultați și [The Case For The Usr Merge](#) and the [Notele de lansare Bookworms](#).

Capitolul 4

Istoria detaliată

4.1 Versiunile 0.x

Debian a fost inițiat în august 1993 de Ian Murdock, pe atunci student la Universitatea Purdue. Debian a fost sponsorizat de Proiectul GNU al [The Free Software Foundation](#), organizația înființată de Richard Stallman și asociată cu Licența Publică Generală (GPL), pentru un an - din noiembrie 1994 până în noiembrie 1995.

Versiunile Debian 0.01 până la Debian 0.90 au fost lansate între august și decembrie 1993. Ian Murdock scrie:

„Debian 0.91 a fost lansat în ianuarie 1994. Avea un sistem primitiv de pachete care permitea utilizatorilor să manipuleze pachete, dar care nu făcea prea multe altele (cu siguranță nu avea dependențe sau ceva de genul acesta). Până în acest moment, existau câteva zeci de persoane care lucrau la Debian, deși eu încă puneam la punct versiunile. 0.91 a fost ultima versiune făcută în acest mod.

Cea mai mare parte a anului 1994 a fost dedicată organizării Proiectului Debian astfel încât alții să poată contribui mai eficient, precum și lucrului la **dpkg**; (Ian Jackson a fost în mare parte responsabil pentru aceasta). Nu au existat lansări publice în 1994, din câte îmi amintesc, deși au existat mai multe lansări interne pe măsură ce am lucrat pentru a obține procesul corect.

Debian 0.93 subversiunea 5 a apărut în martie 1995 și a fost prima versiune „modernă” a Debian: erau mult mai mulți dezvoltatori pe atunci (deși nu-mi amintesc exact câți), fiecare menținându-și propriile pachete, iar **dpkg** era folosit pentru a instala și menține toate aceste pachete după instalarea unui sistem de bază.

Debian 0.93 subversiunea 6 a apărut în noiembrie 1995 și a fost ultima versiune a.out. Erau aproximativ șaiszeci de dezvoltatori care mențineau pachete în 0.93R6. Dacă îmi amintesc corect, **dselect** a apărut pentru prima dată în 0.93R6.”

Ian Murdock notează, de asemenea, că Debian 0.93R6 „... a fost întotdeauna versiunea mea preferată de Debian”, deși admite posibilitatea unor prejudecăți personale, deoarece a încetat să mai lucreze activ la proiect în martie 1996 în timpul pre-producției Debian 1.0, care a fost de fapt lansată ca Debian 1.1 pentru a evita confuzia după ce un producător de CD-ROM-uri a etichetat din greșeală o versiune nepublicată ca Debian 1.0. Acest incident a condus la conceptul de imagini CD-ROM „oficiale”, ca o modalitate pentru proiect de a ajuta distribuitorii să evite acest tip de greșeală.

În august 1995 (între Debian 0.93 sub-versiunea 5 și Debian 0.93 sub-versiunea 6), Hartmut Koptein a început prima adaptare pentru Debian, pentru familia Motorola m68k. El raportează că „Multe, multe pachete erau centrate pe i386 (little endian, -m486, -O6 și toate pentru libc4) și a fost greu să obțin o bază inițială de pachete pe mașina mea (un Atari Medusa 68040, 32 MHz). După trei luni (în noiembrie 1995), am încărcat 200 de pachete din 250 de pachete disponibile, toate pentru libc5!” Ulterior, el a început o altă adaptare împreună cu Vincent Renardias și Martin Schulze, pentru familia PowerPC.

De atunci, Proiectul Debian a crescut pentru a include mai multe [adaptări](#) pentru alte arhitecturi, o adaptare pentru un nou nucleu (non-Linux), microkernelul GNU Hurd și cel puțin o variantă de nucleu BSD.

Unul dintre primii membri ai proiectului, Bill Mitchell, își amintește de nucleul Linux

„... să fie între 0.99r8 și 0.99r15 când am început. Multă vreme, am putut construi nucleul în mai puțin de 30 de minute pe o mașină bazată pe 386 de 20 MHz și am putut, de asemenea, să fac o instalare Debian în același timp în mai puțin de 10Mo de spațiu pe disc.”

„ ... Îmi amintesc că din grupul inițial făceau parte Ian Murdock, eu, Ian Jackson, un alt Ian al cărui nume de familie nu mi-l amintesc, Dan Quinlan și alte persoane ale căror nume nu mi le amintesc. Matt Welsh fie a făcut parte din grupul inițial, fie s-a alăturat destul de devreme (de atunci a părăsit proiectul). Cineva a înființat o listă de discuții și am început să lucrăm.

Din câte îmi amintesc, nu am început cu un plan și nu am început prin a pune la punct un plan într-un mod foarte organizat. Chiar de la început, îmi amintesc, am început să colectăm surse pentru o colecție destul de aleatorie de pachete. Cu timpul, am ajuns să ne concentrăm pe o colecție de elemente care ar fi necesare pentru a pune împreună esența unei distribuții: nucleul, un shell, **update**, **getty**, diverse alte programe și fișiere de suport necesare pentru a instala sistemul și un set de utilități de bază.”

4.2 Primul sistem de împachetare Debian

În stadiile incipiente ale proiectului, membrii au luat în considerare distribuirea de pachete numai cu surse. Fiecare pachet ar consta din codul sursă original și un fișier-plasture Debianizat, iar utilizatorii ar dezarhiva sursele, ar aplica plasturele și ar compila singuri binarele. Cu toate acestea, ei și-au dat seama curând că ar fi nevoie de un fel de sistem de distribuție binară. Primul instrument de împachetare, scris de Ian Murdock și numit **dpkg**, a creat un pachet într-un format binar specific Debian, și putea fi folosit ulterior pentru a despacheta și instala fișierele din pachet.

Ian Jackson a preluat curând dezvoltarea instrumentului de împachetare, redenumind instrumentul în sine **dpkg-deb** și scriind un program de interfață pe care l-a numit **dpkg** pentru a facilita utilizarea **dpkg-deb** și a furniza *Dependencies*(dependențele) și *Conflicts*(pachetele aflate în conflict) din sistemul Debian de astăzi. Pachetele produse de aceste instrumente aveau un antet care lista versiunea instrumentului utilizat pentru a crea pachetul și o secțiune în cadrul fișierului către o arhivă produsă de **tar**, care era separată de antet prin anumite informații de control.

Cam în această perioadă a apărut o dezbatere între membrii proiectului - unii au considerat că formatul specific Debian creat de **dpkg-deb** ar trebui abandonat în favoarea formatului produs de programul **ar**. După mai multe formate de fișiere revizuite și instrumente de ambalare revizuite corespunzător, a fost adoptat formatul **ar**. Valoarea cheie a acestei schimbări este că face posibilă dezambalarea unui pachet Debian pe orice sistem de tip Unix, fără a fi necesară rularea unui executabil care nu este de încredere. Cu alte cuvinte, pentru a despacheta un pachet binar Debian și a-i examina conținutul sunt necesare doar instrumentele standard prezente pe orice sistem Unix, precum „ar” și „tar”.

4.3 Versiunile 1.x

Când Ian Murdock a părăsit Debian, el l-a numit pe Bruce Perens ca următorul lider al proiectului. Bruce a devenit interesat pentru prima dată de Debian în timp ce încerca să creeze un CD de distribuție Linux care să se numească „Linux pentru radioamatori” (Linux for Hams), care să includă toate programele Linux utile radioamatorilor. Descoperind că sistemul de bază Debian va necesita multă muncă suplimentară pentru a-și susține proiectul, Bruce a sfârșit prin a lucra intens la sistemul Linux de bază și la instrumentele de instalare aferente, amânându-și distribuția de radioamatori, inclusiv organizând (împreună cu Ian Murdock) primul set de scripturi de instalare Debian, rezultând în cele din urmă în discheta de recuperare Debian”(Debian Rescue Floppy) care a fost o componentă de bază a setului de instrumente de instalare Debian pentru mai multe versiuni.

Ian Murdock afirmă:

„Bruce a fost alegerea naturală pentru a-mă succeda, deoarece a întreținut sistemul de bază timp de aproape un an și a preluat sarcinile pe măsură ce timpul pe care l-am putut dedica Debian a scăzut rapid.”

El a inițiat mai multe aspecte importante ale proiectului, inclusiv coordonarea efortului de a produce „Linii directe Debian pentru software liber” și „Contractul social Debian”, și inițierea unui proiect „Open Hardware”. În perioada în care a fost lider de proiect, Debian a câștigat cotă de piață și o reputație ca platformă pentru utilizatorii Linux serioși și cu abilități tehnice.

Bruce Perens a condus și efortul de a crea organizația [Software in the Public Interest, Inc.](#). Inițial menită să ofere Proiectului Debian o entitate juridică capabilă să accepte donații, scopurile sale s-au extins rapid pentru a include sprijinirea proiectelor de software liber din afara proiectului Debian.

Următoarele versiuni Debian au fost lansate în această perioadă:

- 1.1 *Buzz* lansată în iunie 1996 (474 pachete, nucleul 2.0, complet ELF, **dpkg**)
- 1.2 *Rex* lansată în decembrie 1996 (848 pachete, 120 dezvoltatori)

- 1.3 Bo lansată în iulie 1997 (974 pachete, 200 dezvoltatori)

Au existat mai multe versiuni intermediare „punctuale” pentru 1.3, ultima fiind 1.3.1R6.

Bruce Perens a fost înlocuit de Ian Jackson ca lider al proiectului Debian la începutul lunii ianuarie 1998, după ce a condus proiectul pe parcursul pregătirii pentru versiunea 2.0.

4.4 Versiunile 2.x

Ian Jackson a devenit liderul proiectului Debian la începutul anului 1998, iar la scurt timp după aceea a fost adăugat în consiliul de administrație al organizației „Software in the Public Interest” în calitate de vicepreședinte. După demisia trezorerului (Tim Sailer), a președintelui (Bruce Perens) și a secretarului (Ian Murdock), el a devenit președinte al consiliului și au fost aleși trei noi membri: Martin Schulze (vicepreședinte), Dale Scheetz (secretar) și Nils Lohner (trezorer).

Debian 2.0 (*Hamm*) a fost lansat în iulie 1998 pentru arhitecturile din seriile Intel i386 și Motorola 68000. Această versiune a marcat trecerea la o nouă versiune a bibliotecilor C de sistem (glibc2 sau din motive istorice libc6). La momentul lansării, existau peste 1500 de pachete întreținute de mai mult de 400 de dezvoltatori Debian.

Wichert Akkerman i-a succedat lui Ian Jackson ca lider al proiectului Debian în ianuarie 1999. [Debian 2.1](#) a fost publicată pe 09 martie 1999, după ce a fost amânată cu o săptămână când au apărut câteva probleme de ultim moment.

Debian 2.1 (*Slink*) a introdus suport oficial pentru două noi arhitecturi: [Alpha](#) și [Sparc](#). Pachetele X-Windows incluse în Debian 2.1 au fost mult reorganizate față de versiunile anterioare, iar 2.1 a inclus **apt**, interfața de nouă generație a gestionarului de pachete Debian. De asemenea, această versiune a Debian a fost prima care a necesitat 2 CD-ROM-uri pentru „Setul oficial de CD-uri Debian”; distribuția a inclus aproximativ 2250 de pachete.

La 21 aprilie 1999, [Corel Corporation](#) și [K Desktop Project](#) au format efectiv o alianță cu Debian când Corel și-a anunțat intenția de a lansa o distribuție Linux bazată pe Debian și pe mediul de birou produs de grupul KDE. În următoarele luni de primăvară și vară, a apărut o altă distribuție bazată pe Debian, Storm Linux, iar proiectul Debian a ales un nou [logo](#), prezentând atât o versiune oficială pentru utilizarea pe materiale aprobate de Debian, cum ar fi CD-ROM-urile și siturile web oficiale ale proiectului, cât și un logo neoficial pentru utilizarea pe materiale care menționează sau derivă din Debian.

O nouă și unică adaptare Debian a început, de asemenea, în acest moment, pentru nucleul [Hurd](#). Aceasta este prima adaptare care utilizează un nucleu non-Linux, folosind în schimb [GNU Hurd](#), o versiune a micro-nucleului GNU Mach.

Dezvoltatorii Debian s-au unit oficial pentru prima dată într-o întâlnire anuală numită [DebConf](#). Prima întâlnire, numită [Debconf0](#), a avut loc în Bordeaux, Franța, între 5 și 9 iulie 2000. Scopul conferinței a fost de a reuni dezvoltatorii și utilizatorii avansați într-un singur loc pentru a vorbi despre Debian și a lucra împreună la dezvoltarea unor părți ale distribuției.

Debian 2.2 (*Potato*) a fost publicată la 15 august 2000 pentru arhitecturile Intel i386, Motorola 68000 series, alpha, SUN Sparc, PowerPC și ARM. Aceasta a fost prima versiune care include adaptări pentru arhitecturile PowerPC și ARM. În momentul lansării, existau peste 3900 de pachete binare și peste 2600 de pachete sursă întreținute de mai mult de 450 de dezvoltatori Debian.

Un fapt interesant despre Debian 2.2 este că a arătat cum un efort de software liber poate duce la un sistem de operare modern în ciuda tuturor problemelor din jurul său. Acest lucru a fost studiat amănunțit de un grup de persoane interesate într-un articol numit [Counting potatoes: The size of Debian 2.2](#), de Jesús González Barahona, citând din acest articol:

”[...] folosim sistemul `sloccount` al lui David A. Wheeler pentru a determina numărul de linii fizice de cod sursă (SLOC) ale Debian 2.2 (cunoscut și sub numele de *potato*). Demonstrăm că Debian 2.2 include mai mult de 55 000 000 de SLOC fizice (aproape de două ori mai mult decât Red Hat 7.1, lansat cu aproximativ 8 luni mai târziu), arătând că modelul de dezvoltare Debian (bazat pe munca unui grup mare de dezvoltatori voluntari răspândiți în întreaga lume) este cel puțin la fel de capabil ca alte metode de dezvoltare [...] De asemenea, se arată că, dacă Debian ar fi fost dezvoltat folosind metode tradiționale de proprietate, modelul COCOMO estimează că dezvoltarea Debian 2.2 ar fi costat aproape 1,9 miliarde USD. În plus, oferim atât o analiză a limbajelor de programare utilizate în distribuție (C se ridică la aproximativ 70%, C++ la aproximativ 10%, LISP și Shell sunt în jur de 5%, cu multe altele care urmează), cât și cele mai mari pachete (Mozilla, nucleul Linux, PM3, XFree86 etc.)”

4.5 Versiunile 3.x

Înainte ca Woody să poată începe să fie pregătită pentru lansare, a trebuit să se facă o modificare a sistemului de arhivare de pe ftp-master. Grupurile de pachete, care au permis distribuții cu scop special, cum ar fi noua distribuție „Testing” (de testare) utilizată

pentru prima dată pentru a pregăti Woody pentru lansare, au fost [activate pe ftp-master](#) la mijlocul lunii decembrie 2000. Un grup de pachete este doar o colecție de versiuni diferite ale unui anumit pachet, din care mai multe distribuții (în prezent experimentală, instabilă, de testare și stabilă) pot extrage pachete, care sunt apoi incluse în fișierul Packages al distribuției respective.

În același timp, a fost introdusă o nouă distribuție *testing*. În principal, pachetele din versiunea „instabilă” care se consideră a fi stabile au trecut la versiunea „de testare” (după o perioadă de câteva săptămâni). Acest lucru a fost introdus pentru a reduce timpul de înghețare și pentru a oferi proiectului posibilitatea de a pregăti o nouă versiune în orice moment.

În această perioadă, unele dintre companiile care distribuiau versiuni modificate ale Debian s-au închis. Corel și-a vândut divizia Linux în primul trimestru al anului 2001, Stormix a declarat falimentul pe 17 ianuarie 2001, iar Progeny a încetat dezvoltarea distribuției sale pe 1 octombrie 2001.

Înghețarea pentru următoarea versiune a început la 1 iulie 2001. Cu toate acestea, proiectul a avut nevoie de puțin mai mult de un an pentru a ajunge la următoarea versiune, din cauza unor [probleme în dischetele de pornire „boot-floppies”](#), din cauza introducerii de software criptografic în arhiva principală și din cauza schimbărilor în arhitectura de bază (arhiva de intrare și arhitectura de securitate). Cu toate acestea, în acest timp, versiunea stabilă (Debian 2.2) a fost revizuită de până la șapte ori și au fost aleși doi lideri de proiect: Ben Collins (în 2001) și Bdale Garbee. De asemenea, munca în multe domenii ale Debian în afară de împachetare a continuat să crească, inclusiv internaționalizarea, situl web al Debian (peste o mie de pagini web) a fost tradus în peste 20 de limbi diferite, iar instalarea pentru următoarea versiune a fost gata în 23 de limbi. Două proiecte interne: Debian Junior (pentru copii) și Debian Med (pentru practică medicală și cercetare) au început în timpul perioadei de lansare a versiunii Woody, oferind proiectului diferite abordări pentru a face Debian potrivit pentru aceste sarcini.

Munca în jurul Debian nu i-a împiedicat pe dezvoltatori să participe la întâlnirea anuală [DebConf](#). A doua întâlnire [Debconf1](#) a avut loc între 2 și 5 iulie împreună cu Libre Software Meeting (LSM) la Bordeaux (Franța) a reunit în jur de patruzeci de dezvoltatori Debian. Cea de-a treia conferință, [Debconf2](#) a avut loc la Toronto (Canada) pe 5 iulie 2002 cu peste optzeci de participanți.

Debian 3.0 (*Woody*) a fost publicată la 19 iulie 2002 pentru arhitecturile Intel i386, Motorola 68000 series, alpha, SUN Sparc, PowerPC, ARM, HP PA-RISC, IA-64, MIPS, MIPS (DEC) și IBM s/390. Aceasta este prima versiune care include adaptările pentru arhitecturile HP PA-RISC, IA-64, MIPS, MIPS (DEC) și IBM s/390. La momentul lansării, existau aproximativ 8500 de pachete binare întreținute de peste nouă sute de dezvoltatori Debian, devenind prima versiune disponibilă atât pe suport DVD, cât și pe CD-ROM-uri.

Înainte de următoarea versiune, întâlnirea anuală *DebConf* a continuat cu cea de-a patra conferință, [DebConf3](#), care a avut loc la Oslo între 18 și 20 iulie 2003 cu peste o sută douăzeci de participanți, precedată de un *DebCamp*, între 12 și 17 iulie. A cincea conferință, [DebConf4](#), a avut loc între 26 mai și 2 iunie 2004 la Porto Alegre, Brazilia, cu peste o sută șazeci de participanți din douăzeci și șase de țări diferite.

Debian 3.1 (*Sarge*) a fost publicată la 6 iunie 2005 pentru aceleași arhitecturi ca *Woody*, deși o adaptare pentru arhitectura AMD64 neoficială a fost publicată în același timp folosind infrastructura de găzduire a proiectelor prevăzută pentru distribuție și disponibilă la Alioth (anterior la <https://alioth.debian.org>). Au existat aproximativ 15 000 de pachete binare întreținute de mai mult de nouă sute de dezvoltatori Debian.

Au existat multe schimbări majore în lansarea versiunii *Sarge*, mai ales din cauza timpului mare care a fost necesar pentru înghețarea și lansarea distribuției. Nu numai că această versiune a actualizat peste 73% din software-ul livrat în versiunea anterioară, dar a inclus și mult mai mult software decât versiunile anterioare, aproape dublându-și dimensiunea cu 9.000 de pachete noi, inclusiv suita OpenOffice, navigatorul web Firefox și clientul de poștă electronică Thunderbird.

Această versiune a fost livrată cu seriile de nuclee Linux 2.4 și 2.6, XFree86 4.3, GNOME 2.8 și KDE 3.3 și cu un program de instalare complet nou. Acest nou program de instalare a înlocuit vechiul program de instalare boot-floppies cu un concept modular care oferă instalații mai avansate (cu suport RAID, XFS și LVM), inclusiv detectarea hardware și facilitarea instalării pentru utilizatorii începători din toate arhitecturile. De asemenea, a trecut la **aptitude** ca instrument selectat pentru gestionarea pachetelor. De asemenea sistemul de instalare s-a putut lăuda și cu suport complet pentru internaționalizare, software-ul fiind tradus în aproape patruzeci de limbi. Documentația de sprijin: manualul de instalare și notele de lansare, au fost puse la dispoziție odată cu lansarea în zece și, respectiv, cincisprezece limbi diferite.

Această versiune a inclus eforturile subproiectelor Debian-Edu/Skolelinux, Debian-Med și Debian-Accessibility care au sporit numărul de pachete educaționale și cele cu o afiliere medicală, precum și pachetele concepute special pentru persoanele cu dizabilități.

A șasea *DebConf*, [Debconf5](#) a avut loc în Espoo, Finlanda, în perioada 10-17 iulie 2005, cu peste trei sute de participanți. [Imagini video](#) de la această conferință sunt disponibile în Internet.

A șaptea *DebConf*, [Debconf6](#) a avut loc la Oaxtepec, Mexic, în perioada 14-22 mai 2006, cu aproximativ [două sute](#) de participanți. [imagini viideo](#) și [fotografii](#) de la această conferință sunt disponibile în Internet.

4.6 Versiunile 4.x

Debian 4.0 (*Etch*) a fost [publicată](#) pe 8 aprilie 2007 pentru același număr de arhitecturi ca în *Sarge*. Aceasta a inclus adaptarea la arhitectura AMD64, dar a renunțat la suportul pentru arhitectura m68k. Adaptarea la arhitectura m68k era, totuși, încă disponibilă în distribuția *unstable* (instabilă). Existau aproximativ 18.200 de pachete binare menținute de mai mult de o mie trezeci de dezvoltatori Debian.

4.7 Versiunile 5.x

Debian 5.0 (*Lenny*) a fost [publicată](#) la 14 februarie 2009 pentru o arhitectură mai mult decât predecesoarea sa, *Etch*. Aceasta a inclus adaptarea pentru noile procesoare ARM. Ca și în cazul versiunii anterioare, suportul pentru arhitectura m68k era încă disponibil în versiunea *unstable*. Existau aproximativ 23.000 de pachete binare (construite din peste 12.000 de pachete sursă) întreținute de mai mult de o mie zece de dezvoltatori Debian.

Odată cu lansarea Debian Lenny, schema de numire a versiunilor punctuale (sub-versiuni) a fost [schimbată](#): versiunile punctuale vor utiliza un număr de versiune micro adevărat, astfel încât prima versiune punctuală a Debian Lenny va fi 5.0.1. În trecut, sub-versiunile erau denumite prin *r* plus numărul anexat la numărul major și minor, de exemplu 4.0r1.

A opta conferință *DebConf*, [Debconf7](#), a avut loc la Edinburgh, Scoția, între 17 și 23 iunie 2007, cu peste patru sute de participanți. [imagini video](#) și [fotografii](#) de la această conferință sunt disponibile în Internet.

Cea de-a noua conferință *DebConf*, [Debconf8](#), a avut loc în Mar de Plata, Argentina, între 10 și 16 august 2008, cu peste [două sute](#) de participanți. [imagini video](#) și [fotografii](#) de la această conferință sunt disponibile în Internet.

A zecea conferință *DebConf*, [Debconf9](#), a avut loc în Cáceres, Spania, în perioada 23-30 iulie 2009, cu peste [două sute](#) de participanți. [imagini video](#) și [fotografii](#) de la această conferință sunt disponibile în Internet.

A unsprezecea conferință *DebConf*, [Debconf10](#), a avut loc la New York, Statele unite ale Americii, de la 1 la 7 august 2010, DebCamp precedând-o între 25 și 31 iulie. Peste [200 de persoane](#), inclusiv dezvoltatori Debian, responsabili de pachete, utilizatori, s-au adunat la Columbia Campus pentru a participa la conferință. [imagini video](#) și [fotografii](#) de la această conferință sunt disponibile pe Internet.

4.8 Versiunile 6.x

Debian 6.0 (*squeeze*) a fost lansată pe 6 februarie 2011.

După ce proiectul a decis, la 29 iulie 2009, să [aadopte înghețări bazate pe timp](#) astfel încât noile versiuni să fie publicate în prima jumătate a fiecărui an par. Squeeze a fost o excepție punctuală de la politica de doi ani pentru a intra în noua planificare calendaristică.

Această politică a fost adoptată pentru a oferi o mai bună predictibilitate a lansărilor pentru utilizatorii distribuției Debian și, de asemenea, pentru a permite dezvoltatorilor Debian să facă o mai bună planificare pe termen lung. Un ciclu de lansare de doi ani a oferit mai mult timp pentru schimbările perturbatoare, reducând neplăcerile cauzate utilizatorilor. De asemenea, era de așteptat ca înghețările previzibile să reducă timpul total de înghețare.

Cu toate acestea, chiar dacă înghețarea era așteptată în decembrie 2009, [anunțul că squeeze a fost înghețat](#) a venit în august 2010, coincizând cu sărbătorirea celei de-a 10-a reuniuni anuale DebConf din New York.

Noile caracteristici includ:

- Nucleul Linux 2.6.32, acum complet liber și fără fișiere firmware problematice.
- libc: eglibc 2.11
- GNOME 2.30.0 cu unele părți din 2.32
- KDE 4.4.5
- X.org 7.5

- Xfce 4.6
- OpenOffice.org 3.2.1
- Apache 2.2.16
- PHP 5.3.3
- MySQL 5.1.49
- PostgreSQL 8.4.6
- Samba 3.5.6
- GCC 4.4
- Perl 5.10
- Python 2.6 și 3.1
- 10.000 de pachete noi, pentru mai mult de 29.000 de pachete binare construite din aproape 15.000 de pachete sursă.
- DKMS, un cadru pentru generarea modulelor nucleului Linux ale căror surse nu se află în arborele sursă al nucleului Linux.
- Ordonarea bazată pe dependență a scripturilor de inițiere folosind «insserv», permițând execuția paralelă pentru a scurta timpul necesar pentru pornirea sistemului.
- Două adaptări noi, pentru arhitecturile kfreebsd-i386 și kfreebsd-amd64.

Multe pachete au început să utilizeze un nou format de pachet sursă bazat pe quilt. Acest [format nou](#), numit „3.0 (quilt)” pentru pachetele non-native, separă plasturii Debian de codul sursă distribuit. Un nou format, „3.0 (nativ)”, a fost de asemenea introdus pentru pachetele native. Noile caracteristici ale acestor formate includ suport pentru mai multe arhive comprimate „tarballs” de la dezvoltatorii acestor software, suport pentru arhive comprimate bzip2 și lzma și includerea de fișiere binare.

A douăsprezecea conferință *DebConf*, [Debconf11](#), a avut loc la Banja Luka, Republica Srpska, Bosnia și Herțegovina, între 24 și 30 iulie 2011, fiind precedată de DebCamp între 17 și 23 iulie.

A treisprezecea conferință *DebConf*, [Debconf12](#), a avut loc în Managua, Nicaragua, în perioada 8-14 iulie 2012, precedată de DebCamp, în perioada 1-6 iulie, și de o Zi Debian, pe 7 iulie.

4.9 Versiunile 7.x

Debian 7.0 (*Wheezy*) a fost publicată pe 4 mai 2013. Această nouă versiune a Debian a inclus diverse caracteristici interesante, cum ar fi [suport multi-arhitectură](#), mai multe [instrumente specifice pentru implementarea spațiilor informatizate „în nori”\(clouds\) private](#), un program de instalare îmbunătățit și un set complet de codec-uri multimedia și interfețe care au eliminat nevoia de depozite terțe.

După lansarea Debian Wheezy, schema de numire a versiunilor punctuale a fost [schimbată încă o dată](#): versiunile punctuale (sub-versiunile) vor fi numite după numărul versiunii minore, de ex. 7.1. În trecut, sub-versiunile erau denumite prin numărul micro anexat la numărul major și minor, de exemplu 6.0.1.

În timpul conferinței Debian DebConf11, în iulie 2011, a fost introdus „suportul multi-arhitectură”. Această caracteristică a fost un obiectiv al acestei versiuni. Multi-arhitectura este o regândire radicală a ierarhiei sistemului de fișiere în ceea ce privește rutele bibliotecilor și ale antetelor, pentru a face programele și bibliotecile din diferite arhitecturi hardware ușor de instalat în paralel pe același sistem. Acest lucru permite utilizatorilor să instaleze pachete din mai multe arhitecturi pe aceeași mașină. Acest lucru este util în diverse moduri, dar cel mai comun este instalarea de software pe 64 și 32 de biți pe aceeași mașină și rezolvarea automată și corectă a dependențelor. Această caracteristică este descrisă pe larg în [Multiarch manual](#).

Procesul de instalare a fost mult îmbunătățit. Sistemul a putea fi instalat cu ajutorul software-ului vocal, mai ales de către persoanele cu deficiențe de vedere care nu utilizează un dispozitiv Braille. Datorită eforturilor combinate ale unui număr mare de traducători, sistemul de instalare a fost disponibil în 73 de limbi, iar mai mult de o duzină dintre acestea au fost disponibile și pentru sinteza vocală. În plus, pentru prima dată, Debian a oferit suport pentru instalarea și pornirea utilizând EFI pentru noile PC-uri pe 64 de biți, deși nu exista încă suport pentru *Secure Boot*.

Alte caracteristici noi și pachete software actualizate includ:

- Nucleul Linux 3.2
- Nucleul kFreeBSD 8.3 și 9.0
- libc: eglibc 2.13
- Mediul grafic de birou GNOME 3.4
- Spații de lucru KDE Plasma și aplicații KDE 4.8.4
- Mediul grafic de birou Xfce 4.8
- X.org 7.7
- LibreOffice 3.5.4 (care înlocuiește OpenOffice)
- Xen Hypervisor 4.1.4
- Apache 2.2.22
- Tomcat 6.0.35 și 7.0.28
- PHP 5.4
- MySQL 5.5.30
- PostgreSQL 9.1
- Samba 3.6.6
- GCC 4.7 pe PC-uri (4.6 în alte mașini)
- Perl 5.14
- Python 2.7
- 12.800 de pachete noi, pentru mai mult de 37.400 de pachete binare construite din aproape 17.500 de pachete sursă.

Pentru mai multe informații despre noile caracteristici introduse în această versiune, consultați capitolul *Ce este nou în Debian 7.0* din *Wheezy* [Note de publicare](#).

A paisprezecea conferință *DebConf*, [Debconf13](#), a avut loc la Vaumarcus, Elveția, între 11 și 18 august 2013, precedată de DebCamp între 6 și 10 august și de o Zi Debian pe 11 august.

A cincisprezecea conferință *DebConf*, [Debconf14](#), a avut loc în Portland, Statele unite ale Americii, de la 23 la 31 august 2014. Cu 301 participanți, a fost cea mai mare DebConf din emisfera vestică până în prezent.

4.10 Versiunile 8.x

Debian 8.0 (*Jessie*) a fost publicată pe 25 aprilie 2015.

O schimbare majoră în această versiune a fost înlocuirea sistemului de inițiere: `systemd` a înlocuit `sysvinit`. Acest nou sistem de inițiere a adus multe îmbunătățiri și timpi de pornire mai rapizi. Cu toate acestea, includerea sa a stârnit o mulțime de dezbateri în diferitele liste de discuții și a condus chiar la o rezoluție generală intitulată [cuplarea sistemului de inițiere „init system coupling”](#) . care a fost votată de aproape jumătate dintre dezvoltatori¹.

Alte caracteristici noi și pachete software actualizate includ:

- Apache 2.4.10
- Asterisk 11.13.1

---

¹La alegerile liderului proiectului Debian din ultimii patru ani, numărul de votanți a fost de obicei de aproximativ 40% din dezvoltatorii Debian existenți

- GIMP 2.8.14
- O versiune actualizată a mediului de birou GNOME 3.14
- Colecția de compilatoare GNU 4.9.2
- Icedove 31.6.0 (o versiune fără marcă a Mozilla Thunderbird)
- Iceweasel 31.6.0esr (o versiune fără marcă a Mozilla Firefox)
- Spații de lucru KDE Plasma și aplicații KDE 4.11.13
- LibreOffice 4.3.3
- Linux 3.16.7-ckt9
- MariaDB 10.0.16 și MySQL 5.5.42
- Nagios 3.5.1
- OpenJDK 7u75
- Perl 5.20.2
- PHP 5.6.7
- PostgreSQL 9.4.1
- Python 2.7.9 și 3.4.2
- Samba 4.1.17
- Tomcat 7.0.56 și 8.0.14
- Xen Hypervisor 4.4.1
- Mediul de birou Xfce 4.10
- Mai mult de 43.000 de alte pachete software gata de utilizare, construite din aproape 20.100 de pachete sursă.

Pentru mai multe informații despre noile caracteristici introduse în această versiune, consultați capitolul *Ce este nou în Debian 8.0* din *Jessie* [Note de publicare](#).

A șaisprezecea conferință *DebConf*, [Debconf15](#), cu DebCamp și Open Weekend, a avut loc în Heidelberg, Germania, în perioada 9-22 august 2015.

A șaptesprezecea conferință *DebConf*, [Debconf16](#), a avut loc în Cape Town, Africa de Sud, între 23 iunie și 9 iulie 2016 (precedată de DebCamp și DebianDay). A fost prima DebConf din Africa.

4.11 Versiunile 9.x

Debian 9.0 (*Stretch*) a fost publicată pe 17 iunie 2017.

Sunt incluse caracteristici noi și pachete software actualizate:

- Apache 2.4.23
  - Bind 9.10
  - Calligra 2.9
  - Emacs 25.1
  - Firefox 50.0
-

- Mediul de birou GNOME 3.22
- Colecția de compilatoare GNU 6.3
- GnuPG 2.1
- Spații de lucru KDE Plasma și aplicații KDE 5.8
- LibreOffice 5.2.7
- Linux 4.9
- MariaDB 10.1
- OpenJDK 8
- OpenSSH 7.4p1
- Perl 5.24
- PHP 7.0
- Postfix 3.1
- PostgreSQL 9.6
- Python 3.5
- Samba 4.5.8
- Xen Hypervisor 4.8.1
- Mediul de birou Xfce 4.12
- Peste 51.000 de alte pachete software gata de utilizare, construite din aproape 25.000 de pachete sursă.

Pentru mai multe informații despre noile caracteristici introduse în această versiune, consultați capitolul *Ce este nou în Debian 9.0* din *Stretch* [Note de publicare](#).

A optsprezecea conferință *DebConf*, [Debconf17](#), a avut loc la Montreal, Canada, între 31 iulie și 12 august 2017, precedată de DebCamp și DebianDay.

A nouăsprezecea conferință *DebConf*, [Debconf18](#), - prima DebConf din Asia - a avut loc la Hsinchu, Taiwan, în perioada 21 iulie - 5 august 2018, precedată în mod tradițional de DebCamp și de o zi a porților deschise pentru public.

4.12 Versiunile 10.x

Debian 10.0 (*Buster*) a fost publicată pe 6 iulie 2019.

Sunt incluse caracteristici noi și pachete software actualizate:

- Apache 2.4.38
  - Bind 9.11
  - Calligra 3.1
  - Emacs 26.1
  - Firefox 60.7
  - Mediul de birou GNOME 3.30
  - Colecția de compilatoare GNU 8.3
-

- GnuPG 2.2
- Spații de lucru KDE Plasma și aplicații KDE 5.14
- LibreOffice 6.1
- Linux 4.19
- MariaDB 10.3
- OpenJDK 11
- OpenSSH 7.9p1
- Perl 5.28
- PHP 7.3
- Postfix 3.3.2
- PostgreSQL 11
- Python 3.7.3
- Rustc 1.34
- Samba 4.9
- Mediul de birou Xfce 4.12
- Peste 57.700 de alte pachete software gata de utilizare, create din aproape 25.000 de pachete sursă.

Pentru mai multe informații despre noile caracteristici introduse în această versiune, consultați capitolul *Ce este nou în Debian 10.0* din *Buster* [Note de publicare](#).

Imediat după lansarea *Buster*, cea de-a douăzecea conferință *DebConf*, [Debconf19](#), a avut loc în Curitiba, Brazilia, în perioada 14-28 iulie 2019, împreună cu DebCamp și o zi porților deschise.

A douăzeci și una conferință *DebConf*, [Debconf20](#), a avut loc în Internet - datorită COVID-19 - de la 23 la 29 august 2020.

4.13 Versiunile 11.x

Debian 11.0 (*Bullseye*) a fost publicată pe 14 august 2021.

Sunt incluse caracteristici noi și pachete software actualizate:

- Apache 2.4.48
  - Bind 9.16
  - Calligra 3.2
  - Emacs 27.1
  - Firefox 78
  - Mediul de birou GNOME 3.38
  - Colecția de compilatoare GNU 10.2
  - GnuPG 2.2.27
  - Spații de lucru KDE Plasma și aplicații KDE 5.20
  - LibreOffice 7.0
-

- Linux 5.10
- MariaDB 10.5
- OpenJDK 11
- OpenSSH 8.4p1
- Perl 5.32
- PHP 7.4
- Postfix 3.5
- PostgreSQL 13
- Python 3.9.1
- Rustc 1.48
- Samba 4.13
- Mediul de birou Xfce 4.16
- Mai mult de 59.500 de alte pachete software gata de utilizare, construite din mai mult de 25.000 de pachete sursă.

Pentru mai multe informații despre noile caracteristici introduse în această versiune, consultați capitolul *Ce este nou în Debian 11.0* din *Bullseye* [Note de lansare](#).

Imediat după lansarea *Bullseye*, a douăzeci și doua conferință *DebConf*, [Debconf21](#), a avut loc în Internet - datorită COVID-19 - în perioada 24-28 august 2021. Aceasta a fost precedată de un *DebCamp* (online) din 15 august până în 23 august 2021.

[DebConf22](#), cea de-a 23-a conferință Debian anuală, a avut loc în Prizren, Kosovo între 17 și 24 iulie 2022. Am găzduit 260 de participanți din 38 de țări diferite care au participat la 91 de discuții în cadrul evenimentului, sesiuni de discuții, întâlniri Birds of a Feather (BoF), ateliere și alte activități.

[DebConf23](#), a avut loc în Kochi, India, între 10 și 17 septembrie 2023. Peste 474 de participanți reprezentând 35 de țări din întreaga lume s-au reunit pentru un total de 89 de evenimente alcătuite din discuții, discuții, întâlniri Birds of a Feather (BoF), ateliere și alte activități.

Capitolul 5

Câteva evenimente importante

5.1 Octombrie 2000: implementarea grupurilor de pachete

James Troup [a raportat](#) că a lucrat la reimplementarea instrumentelor de întreținere a arhivei și la trecerea la grupuri de pachete (pools). De la această dată, fișierele sunt stocate într-un director numit după pachetul sursă corespunzător în interiorul directorului pools. Directoarele de distribuție vor conține numai fișiere Packages care conțin referințe la grupul de pachete. Acest lucru simplifică suprapunerea distribuțiilor, cum ar fi testing și unstable. Arhiva este, de asemenea, condusă de o bază de date folosind PostgreSQL, ceea ce, de asemenea, accelerează căutările.

Acest concept de gestionare a arhivelor Debian ca un fel de cache de pachete a fost introdus pentru prima dată de Bdale Garbee în [acest mesaj](#) la lista debian-devel în mai 1998.

5.2 Noiembrie 2002: serverul Debian ars de foc

În jurul orei 08:00 CET, pe 20 noiembrie 2002, Centrul de operațiuni de rețea (NOC) al Universității Twente a luat foc. Clădirea a ars până la pământ. Pompierii au renunțat la speranța de a proteja zona de servere. Printre altele, NOC găzduia satie.debian.org, care conținea atât arhiva de securitate, cât și arhiva non-US, precum și bazele de date new-maintainer (nm) și quality assurance (qa). Debian a reconstruit aceste servicii pe gazda klecker, care a fost mutată recent din S.U.A. în Olanda.

5.3 Noiembrie 2003: mai multe servere Debian piratate

Începând cu ora 17:00 UTC din 19 noiembrie 2003, patru dintre serverele web principale ale proiectului pentru urmărirea erorilor, listele de difuzare, securitate și căutări web [au fost compromise](#). Serviciile au fost deconectate pentru inspecție și, din fericire, s-a putut confirma că arhiva de pachete nu a fost afectată de această compromitere. Pe 25 noiembrie, toate serviciile au fost recuperate și din nou conectate.

Capitolul 6

Să ne amintim de oamenii pe care i-am pierdut

6.1 Iulie 2000: moare Joel Klecker

Pe 11 iulie 2000, Joel Klecker, cunoscut și sub numele de Espy, a murit la vârsta de 21 de ani. Nimeni care l-a văzut pe „Espy” în #mklinux, pe listele sau pe canalele Debian nu știa că în spatele acestei porecle se afla un tânăr care suferea de o formă de [distrofie musculară Duchenne](#). Majoritatea oamenilor îl cunoșteau doar ca „tipul cu Debian glibc și powerpc” și habar nu aveau de greutățile cu care se lupta Joel. Deși avea probleme fizice, el a împărtășit cu alții mintea sa extraordinară.

Joel Klecker (cunoscut și sub numele de Espy) ne va lipsi.

6.2 Martie 2001: moare Christopher Rutter

Pe 1 martie 2001, Christopher Matthew Rutter (cunoscut și ca cmr) a murit după ce a fost lovit de o mașină la vârsta de 19 ani. Christopher era un membru tânăr și bine cunoscut al proiectului Debian care ajuta la adaptarea arhitecturii ARM. Situl [buildd.debian.org](#) este dedicat memoriei sale.

Chris Rutter ne va lipsi.

6.3 Martie 2001: moare Fabrizio Polacco

Pe 28 martie 2001, Fabrizio Polacco a murit după o lungă boală. Proiectul Debian îi onorează munca și dedicarea sa puternică pentru Debian și Software-ul Liber. Contribuțiile lui Fabrizio nu vor fi uitate, iar alți dezvoltatori vor face un pas înainte pentru a-i continua munca.

Fabrizio Polacco ne va lipsi.

6.4 Iulie 2002: moare Martin Butterweck

Pe 21 iulie 2002, Martin Butterweck (cunoscut și ca blendi) a murit după ce s-a luptat cu leucemia. Martin a fost un tânăr membru al proiectului Debian care se alăturase recent proiectului.

Martin Butterweck ne va lipsi.

6.5 Mai 2004: mor Manuel Estrada Sainz și Andrés García Solier

La 9 mai, Manuel Estrada Sainz (ranty) și Andrés García Solier (ErConde) au murit într-un tragic accident de mașină în timp ce se întorceau de la conferința Free Software desfășurată la Valencia, Spania.

Manuel Estrada Sainz și Andrés García Solier ne vor lipsi.

6.6 Iulie 2005: moare Jens Schmalzing

Pe 30 iulie Jens Schmalzing (jensen) a murit într-un tragic accident la locul său de muncă din Munchen, Germania. El a fost implicat în Debian ca întreținător al mai multor pachete, ca susținător al adaptării pentru arhitectura PowerPC, ca membru al echipei nucleului și a jucat un rol esențial în aducerea pachetului nucleului PowerPC la versiunea 2.6. De asemenea, a fost responsabil de emulatorul Mac-on-Linux și de modulele sale de nucleu, a ajutat la instalare și la activitățile locale din München.

Jens Schmalzing ne va lipsi.

6.7 Decembrie 2008: moare Thiemo Seufer

Pe 26 decembrie Thiemo Seufer (ths) a murit într-un accident de mașină. El a fost principalul responsabil cu menținerea adaptării pentru arhitecturile MIPS și MIPSEL și, de asemenea, a contribuit îndelung la programul de instalare Debian „debian-installer” cu mult înainte ca [să devină un dezvoltator Debian](#) în 2004. Ca membru al echipei QEMU, el a scris cea mai mare parte a stratului de emulare MIPS.

Thiemo Seufer ne va lipsi.

6.8 Iulie 2009: moare Steve Greenland

Pe 18 iulie Steve Greenland (stevegr) a murit de cancer. El a fost responsabil de menținerea multor pachete de bază (cum ar fi cron) de când s-a alăturat Debian în 1999.

Steve Greenland ne va lipsi.

6.9 August 2010: moare Frans Pop

Frans Pop (fjp) a murit pe 20 august. Frans a fost implicat în Debian ca responsabil de menținerea mai multor pachete, un susținător al adaptării arhitecturii S/390 și unul dintre cei mai implicați membri ai echipei Debian Installer. A fost administratorul listei principale de discuții Debian, redactor și responsabil cu publicarea Ghidului de instalare și a notelor de publicare, precum și traducător olandez.

Frans Pop ne va lipsi.

6.10 Aprilie 2011: moare Adrian von Bidder

Adrian von Bidder (cmot) a murit pe 17 aprilie. Adrian a fost unul dintre membrii fondatori și secretar al debian.ch, el a stârnit multe idei care au făcut ca Debian Elveția să fie ceea ce este astăzi. De asemenea, Adrian a menținut activ software în arhiva de pachete Debian și a reprezentat proiectul la numeroase evenimente.

Adrian von Bidder ne va lipsi.

6.11 Mai 2013: moare Ray Dassen

Ray Dassen (jdassen) a murit pe 18 mai. Ray a fost un dezvoltator Debian timp de 19 ani incredibili. El s-a alăturat proiectului în 1994 și a continuat să fie un contribuitor activ până la moartea sa. Ray a fost unul dintre membrii fondatori ai echipei Debian GNOME, prietenia sa și dorința de a ajuta au promovat un spirit de colaborare în cadrul echipei GNOME. A continuat să se implice în cadrul Debian ca responsabil de menținerea mai multor pachete, mai ales a foii de calcul Gnumeric.

Ray Dassen ne va lipsi.

6.12 Iunie 2013: moare Paul Cupis

Paul Cupis a murit pe 17 iunie 2013, la vârsta de 32 de ani. El s-a alăturat proiectului Debian în 2003. Paul (cupis@debian.org) a fost activ în menținerea doctorj (analizarea comentariilor Javadoc) și a altor pachete din Debian.

Paul Cupis ne va lipsi.

6.13 Iulie 2014: moare Peter Miller

Peter Miller a murit pe 27 iulie. Peter a fost un relativ nou venit în proiectul Debian, dar contribuțiile sale la software-ul liber și de cod sursă deschis datează de la sfârșitul anilor 1980. Peter a contribuit în mod semnificativ la GNU gettext și a fost principalul autor inițiator și responsabil cu menținerea altor proiecte care fac parte din Debian, inclusiv, dar nu limitat la «record», «aegis» și «cook». Peter a fost, de asemenea, autorul lucrării *Recursive Make Considered Harmful*.

Peter Miller ne va lipsi.

6.14 Februarie 2015: moare Clytie Siddall

Clytie Siddall a murit în februarie 2015. Clytie a contribuit la traducerile în vietnameză pentru Debian și alte proiecte timp de mulți ani. În cadrul Debian a lucrat la traduceri pentru programul de instalare, dpkg, apt și diverse documentații. De asemenea, a contribuit cu traduceri în cadrul comunității GNOME și în multe alte proiecte. Clytie a fost, de asemenea, membru al fundației GNOME între 2005 și 2007.

Clytie Siddall ne va lipsi.

6.15 Decembrie 2015: moare Ian Murdock

Ian Murdock, fondatorul proiectului Debian și al comunității sale, a murit în decembrie 2015. Ian a făcut cunoștință cu calculatoarele foarte devreme în viață, a început să programeze activ la vârsta de nouă ani. Cu ideea și oportunitatea de a face ceva mai bun, el a început Proiectul Debian în august 1993. La acea vreme, întregul concept al unei „distribuții” de Linux era nou. Inspirat, după cum spunea el, de propria împărtășire a Linux-ului de către Linus Torvalds, el a lansat Debian cu intenția ca această distribuție să fie făcută în mod deschis, în spiritul Linux și GNU. Visul lui Ian trăiește: Debian este alcătuit dintr-o comunitate puternică care a încurajat dezvoltarea, creșterea și admirația. Rămâne incredibil de activ, cu mii de dezvoltatori care lucrează ore întregi pentru a oferi lumii un sistem de operare fiabil și sigur. Debian a stârnit interesul, curiozitatea și pasiunea celor care doresc să facă ceva mai bun. Atunci, acum și departe în viitor.

Versiunea Debian 9 *Stretch* a fost dedicată în memoria sa.

Ian Murdock ne va lipsi.

6.16 Septembrie 2016: moare Kristoffer H. Rose

Kristoffer H. Rose a murit pe 17 septembrie 2016 după o lungă luptă cu mielofibroza. Kristoffer a fost un colaborator Debian din primele zile ale proiectului și autorul inițial al mai multor pachete, cum ar fi pachetul LaTeX Xy-pic și FlexML. La întoarcerea sa în proiect după mai mulți ani de absență, mulți dintre noi au avut plăcerea de a-l întâlni pe Kristoffer în timpul DebConf15 din Heidelberg.

Kristoffer H. Rose ne va lipsi.

6.17 Septembrie 2018: moare Innocent de Marchi

Innocent a fost profesor de matematică și dezvoltator de software liber. Una dintre pasiunile sale erau puzzle-urile tangram, ceea ce l-a determinat să scrie un joc asemănător cu tangram, pe care ulterior l-a împachetat și întreținut în Debian. Curând, contribuțiile sale s-au extins și în alte domenii și, de asemenea, a lucrat ca un traducător neobosit în catalană. Innocent de Marchi ne va lipsi.

6.18 Martie 2019: moare Lucy Wayland

Lucy a contribuit la comunitatea Debian din Cambridge (Marea Britanie), ajutând la organizarea Cambridge Mini-DebConf timp de mai mulți ani. Ea a fost o luptătoare puternică pentru diversitate și incluziune și a participat la crearea echipei de diversitate Debian, lucrând la creșterea vizibilității grupurilor subreprezentate și oferind sprijin cu privire la problemele de diversitate din cadrul comunității. Lucy Wayland ne va lipsi.

6.19 Iunie 2020: moare Robert Lemmen

În iunie 2020, Robert Lemmen a decedat în urma unei boli grave. Robert a participat în mod regulat la întâlnirile Debian din Munchen încă de la începutul anilor '00 și a ajutat la standurile locale. A fost dezvoltator Debian din 2007. Printre alte contribuții, el a împachetat module pentru Raku (Perl6 la acea vreme) și a ajutat alți contribuiitori să se implice în echipa Raku. De asemenea, a depus eforturi în depistarea dependențelor circulare în Debian. Robert Lemmen ne va lipsi.

6.20 Iunie 2020: moare Karl Ramm

Karl Ramm a decedat în iunie 2020, după complicații datorate cancerului de colon metastatic. A fost un dezvoltator Debian din 2001 și a împachetat mai multe componente ale Proiectului Athena al MIT. A fost pasionat de tehnologie și de Debian, și întotdeauna interesat să-i ajute pe alții să-și găsească și să-și promoveze pasiunile. Karl Ramm ne va lipsi.

6.21 Ianuarie 2021: moare Adam Conrad

Adam „infinity” Conrad (fost adconrad@d.o) a încetat din viață la 26 ianuarie 2021, la vârsta de 43 de ani. Adam Conrad ne va lipsi.

6.22 Aprilie 2021: moare Rogério Theodoro de Brito

În aprilie 2021, l-am pierdut pe Rogério Theodoro de Brito din cauza pandemiei COVID-19. Lui Rogério îi plăcea să programeze mici instrumente și contribuia la Debian de mai bine de 15 ani. Printre alte proiecte, el a contribuit la utilizarea dispozitivelor Kurobox/Linkstation în Debian și a întreținut instrumentul youtube-dl. De asemenea, el a participat și a fost „contactul Debian” în mai multe proiecte de dezvoltare. Rogério Theodoro de Brito ne va lipsi.

6.23 Septembrie 2023: moare Abraham Raji

Pe 13 septembrie 2023, Abraham Raji a fost implicat într-un accident mortal în timpul unei plimbări cu caiacul.

Abraham a fost un dezvoltator Debian popular și respectat, precum și un campion proeminent al software-ului liber în statul său natal Kerala, India. A fost un desenator grafic talentat și a condus lucrările de proiectare și marcă pentru DebConf23 și alte câteva evenimente locale în ultimii ani. Abraham și-a oferit timpul în mod dezinteresat atunci când a îndrumat noi contribuitori la proiectul Debian și a avut un rol esențial în crearea și menținerea sitului web Debian India.

Proiectul Debian onorează munca sa bună și dedicarea sa puternică pentru Debian și Software-ul Liber. Contribuțiile lui Abraham nu vor fi uitate, iar standardele înalte ale muncii sale vor continua să servească drept inspirație pentru alții.

6.24 Decembrie 2023: moare Gunnar Hjalmarsson

Dezvoltatorul Debian [Gunnar Hjalmarsson](#) a încetat din viață în 2023. Gunnar a fost un colaborator consistent și valoros al Ubuntu din 2010, în special în eforturile de internaționalizare și a devenit la fel de implicat în Debian. El a fost un responsabil activ în echipele Debian GNOME și Input Method.

Gunnar Hjalmarsson (06.10.1958 - 20.12.2023., Suedia) ne va lipsi.

6.25 Iulie 2024: moare Peter De Schrijver

Dezvoltatorul Debian (din 2004) și hacker al nucleului Linux Peter „p2” De Schrijver a decedat în iulie 2024. Mulți dintre noi l-am cunoscut pe Peter ca pe o persoană foarte utilă și dedicată și am apreciat contribuțiile sale la proiectul nostru și la comunitatea Linux. Peter a fost o figură obișnuită și familiară în multe conferințe și întâlniri din întreaga lume. Peter era foarte apreciat pentru experiența sa tehnică în rezolvarea problemelor și pentru dorința sa de a împărtăși aceste cunoștințe. Atunci când era întrebat „la ce lucrezi?”, Peter își făcea adesea timp să explice pe înțelesul tuturor ceva ce vi se părea extrem de complicat sau să vă arate personal înalta sa competență tehnică în acțiune în sarcini precum traducerea unui binar dezasamblat în cod sursă C.

Munca, idealurile și memoria lui Peter lasă o moștenire remarcabilă și o pierdere care este resimțită în întreaga lume, nu numai în numeroasele comunități cu care a interacționat, ci și în cei pe care i-a inspirat și i-a marcat.

Peter De Schrijver (17.09.1970, Anvers - 12.07.2024, Finlanda) ne va lipsi.

6.26 November 2024: Jérémy Bobbio died

Jérémy ”lunar” Bobbio, 41 years old, died on November 8, 2024. Lunar was very active as a Debian Developer, worked on the Tor project, and was one of the founders of the Reproducible Builds movement. They are remembered as a creative, thoughtful, smart activist; who made a huge impact on very thriving Free Software projects. Jérémy Bobbio will be missed.

6.27 Ianuarie 2025: moare Steve Langasek

Steve Langasek, 45 de ani, din Portland, Oregon, a decedat pe 1 ianuarie 2025, la spitalul Oregon Health and Science University. Steve a fost unul dintre responsabilii de lansare în timpul publicării Debian 3.1 „sarge”, în 2005, precum și în timpul publicării 4.0 „etch” în 2007. Steve Langasek (1979-04-27 - 2025-01-01, Portland) ne va lipsi.

Capitolul 7

Ce urmează?

Proiectul Debian continuă să lucreze la distribuția *instabilă* (nume în cod *Sid*, după copilul rău și „instabil” de alături din *Toy Story 1* care nu ar trebui niciodată lăsat în lume). Sid este numele permanent pentru distribuția instabilă și este întotdeauna „încă în dezvoltare”. Majoritatea pachetelor noi sau actualizate sunt încărcate în această distribuție.

Versiunea *testing* este destinată să devină următoarea versiune stabilă și poartă în prezent (din iulie 2024) numele în cod *Trixie*.

Anexa A

Manifestul Debian

Scris de Ian A. Murdock, revizuit la 01.06.1994

A.1 Ce este Debian Linux?

Debian Linux este un nou tip de distribuție Linux. În loc să fie dezvoltat de o persoană sau un grup izolat, așa cum au fost dezvoltate alte distribuții Linux în trecut, Debian este dezvoltat deschis în spiritul Linux și GNU. Scopul principal al proiectului Debian este de a crea în sfârșit o distribuție care să fie la înălțimea numelui Linux. Debian este conceput cu grijă și conștiinciozitate și va fi întreținut și susținut cu aceeași grijă.

Este, de asemenea, o încercare de a crea o distribuție necomercială care va fi capabilă să concureze eficient pe piața comercială. În cele din urmă va fi distribuită de Free Software Foundation pe CD-ROM, iar Asociația Debian Linux va oferi distribuția pe dischetă și bandă împreună cu manuale tipărite, suport tehnic și alte elemente esențiale pentru utilizatorul final. Toate cele de mai sus vor fi disponibile la un preț puțin mai mare decât costul, iar surplusul va fi utilizat pentru dezvoltarea în continuare a software-ului liber pentru toți utilizatorii. O astfel de distribuție este esențială pentru succesul sistemului de operare Linux pe piața comercială și trebuie să fie realizată de organizații care sunt în măsură să promoveze și să susțină cu succes software-ul liber fără presiunea profiturilor sau a rentabilității.

A.2 De ce a fost conceput Debian?

Distribuțiile sunt esențiale pentru viitorul Linux. În esență, acestea elimină nevoia utilizatorului de a localiza, descărca, compila, instala și integra un număr destul de mare de instrumente esențiale pentru a asambla un sistem Linux funcțional. În schimb, sarcina construirii sistemului revine creatorului distribuției, a cărui muncă poate fi împărtășită cu mii de alți utilizatori. Aproape toți utilizatorii de Linux vor avea prima experiență prin intermediul unei distribuții, iar majoritatea utilizatorilor vor continua să utilizeze o distribuție din motive de confort chiar și după ce s-au familiarizat cu sistemul de operare. Astfel, distribuțiile joacă într-adevăr un rol foarte important.

În ciuda importanței lor evidente, distribuțiile au atras puțină atenție din partea dezvoltatorilor. Există un motiv simplu pentru aceasta: ele nu sunt nici ușor, nici atractive de construit și necesită un efort continuu din partea creatorului pentru a menține distribuția fără erori și actualizată. Una este să creezi un sistem de la zero și cu totul alta este să te asiguri că sistemul este ușor de instalat de către alții, că poate fi instalat și utilizat într-o mare varietate de configurații hardware, că conține software pe care alții îl vor găsi util și că este actualizat atunci când componentele în sine sunt îmbunătățite.

Multe distribuții au început ca sisteme destul de bune, dar pe măsură ce trece timpul, atenția acordată menținerii distribuției devine o preocupare secundară. Un exemplu în acest sens este Softlanding Linux System (mai bine cunoscut ca SLS). Este posibil să fie cea mai plină de erori și cea mai prost întreținută distribuție Linux disponibilă; din păcate, este posibil să fie și cea mai populară. Este, fără îndoială, distribuția care atrage cea mai mare atenție din partea numeroșilor „distribuitori” comerciali de Linux care au apărut pentru a profita de popularitatea crescândă a sistemului de operare.

Aceasta este într-adevăr o combinație proastă, deoarece majoritatea persoanelor care obțin Linux de la acești „distribuitori” primesc o distribuție Linux plină de erori și prost întreținută. Ca și cum acest lucru nu ar fi fost suficient de rău, acești „distribuitori” au o tendință îngrijorătoare de a promova în mod înșelător „caracteristici” nefuncționale sau extrem de instabile ale produsului lor. Combinați acest lucru cu faptul că cumpărătorii se vor aștepta, desigur, ca produsul să se ridice la înălțimea reclamei sale și cu faptul că mulți pot crede că este un sistem de operare comercial (există, de asemenea, tendința de a nu menționa că Linux este gratuit și nici că este distribuit sub licența GNU General Public License). În plus, acești „distribuitori” fac de fapt suficienți bani din efortul lor pentru a justifica cumpărarea de reclame mai mari în mai multe reviste; este exemplul clasic de comportament inacceptabil recompensat de cei care pur și simplu nu cunosc nimic mai bun. Este clar că trebuie făcut ceva pentru a remedia situația.

A.3 Cum va încerca Debian să pună capăt acestor probleme?

Procesul de proiectare Debian este deschis pentru a se asigura că sistemul este de cea mai înaltă calitate și că reflectă nevoile comunității de utilizatori. Prin implicarea altor persoane cu o gamă largă de abilități și medii, Debian poate fi dezvoltat într-o manieră modulară. Componentele sale sunt de înaltă calitate deoarece celor cu experiență într-un anumit domeniu li se oferă oportunitatea de a construi sau menține componentele individuale ale Debian care implică acel domeniu. Implicarea altora asigură, de asemenea, că sugestiile valoroase de îmbunătățire pot fi încorporate în distribuție în timpul dezvoltării sale; astfel, o distribuție este creată pe baza nevoilor și dorințelor utilizatorilor mai degrabă decât pe baza nevoilor și dorințelor constructorului. Este foarte dificil pentru un individ sau un grup mic să anticipeze în avans aceste nevoi și dorințe fără contribuția directă a celorlalți.

Debian Linux va fi distribuit și pe suport fizic de către Free Software Foundation și Asociația Debian Linux. Acest lucru oferă Debian utilizatorilor care nu au acces la internet sau FTP și, în plus, face ca produsele și serviciile, cum ar fi manualele tipărite și suportul tehnic, să fie disponibile pentru toți utilizatorii sistemului. În acest fel, Debian poate fi folosit de mult mai multe persoane și organizații decât ar fi posibil altfel, accentul va fi pus pe furnizarea unui produs de primă clasă și nu pe profituri sau randamente, iar marja din produsele și serviciile furnizate poate fi folosită pentru a îmbunătăți software-ul în sine pentru toți utilizatorii, indiferent dacă au plătit sau nu pentru a-l obține.

Free Software Foundation joacă un rol extrem de important în viitorul Debian. Prin simplul fapt că ei îl vor distribui, se transmite lumii mesajul că Linux nu este un produs comercial și că nu ar trebui să fie niciodată, dar asta nu înseamnă că Linux nu va fi niciodată capabil să concureze comercial. Pentru cei care nu sunt de acord, vă provoc să raționalizați succesul GNU Emacs și GCC, care nu sunt software comercial, dar care au avut un impact destul de mare pe piața comercială indiferent de acest fapt.

A venit timpul să ne concentrăm asupra viitorului Linux mai degrabă decât asupra scopului distructiv de a ne îmbogăți pe noi înșine în detrimentul întregii comunități Linux și a viitorului acesteia. Poate că dezvoltarea și distribuirea Debian nu va fi răspunsul la problemele pe care le-am subliniat în Manifest, dar sper că va atrage cel puțin suficientă atenție asupra acestor probleme pentru a permite rezolvarea lor.